

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра організації та економіки фармації з післядипломною підготовкою

Силабус навчальної дисципліни
«Менеджмент в охороні здоров'я»

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 90 годин, 3 кредити ЄКТС.
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра організації та економіки фармації з післядипломною підготовкою Одеса, вул. Олексія Вадатурського, 37
Викладач (-і)	Ящук Ірина Сергіївна Сущук Наталя Анатоліївна
Контактна інформація	Е-mail: irina.yashchuk@onmedu.edu.ua ; natalia.sushchuk@onmedu.edu.ua Очні консультації: з 14.30 до 16.00 кожного вівторка, з 9.00 до 13.00 кожної суботи. Онлайн - консультації: з 14.30 до 16.00 кожного вівторка, з 9.00 до 13.00 кожної суботи. Посилання на онлайн - консультацію надається кожній групі під час занять окремо.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами вищої освіти буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber (через створені у Viber групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни - управлінські відносини, процеси та інструменти менеджменту у сфері охорони здоров'я і фармації, особливості організації діяльності фармацевтичних закладів, управління персоналом, ресурсами та мотивацією, а також формування ефективних моделей управління в умовах сучасних викликів.

Мета дисципліни - формування у здобувачів вищої освіти системні знання з основ менеджменту в охороні здоров'я, зокрема у фармацевтичному секторі, навчити ефективно застосовувати управлінські інструменти в діяльності аптечних закладів, а також розвинути практичні навички прийняття управлінських рішень у сфері охорони здоров'я з урахуванням сучасних реформ, фінансових механізмів і соціально-економічних викликів.

Завдання дисципліни:

☐ ознайомлення здобувачів із значенням, принципами, функціями та методологічними підходами менеджменту у сфері охорони здоров'я;

☐ розкриття особливостей організації управління фармацевтичними закладами різних форм власності;

☐ вивчення сучасних тенденцій розвитку системи охорони здоров'я та реформування фармацевтичного сектору в Україні;

☐ дослідження моделей, форм та систем оплати праці у закладах ОЗ;

☐ формування уявлення про методи мотивації, стимулювання та підвищення ефективності праці фармацевтичного персоналу в умовах сучасного ринкового стану;

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра організації та економіки фармації з післядипломною підготовкою

□ засвоєння основ фінансово-економічного аналізу діяльності у закладах ОЗ, зокрема фармацевтичних;

□ ознайомлення з основними моделями фінансування системи охорони здоров'я, зокрема фармацевтичного сектору;

Очікувані результати:

За результатами вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні

Знати:

1. Зміст та напрями реформування системи охорони здоров'я і фармацевтичного ринку України;
2. Особливості управління установами та закладами ОЗ різних форм власності;
3. Процеси внутрішнього менеджменту в ОЗ;
4. Ключові категорії менеджменту в ОЗ;
5. Теоретичні аспекти формування системи оплати праці в галузі ОЗ;
6. Методи мотивації та стимулювання працівників галузі ОЗ;
7. Світові моделі фінансування в галузі ОЗ.

Вміти:

1. Застосовувати принципи менеджменту при організації роботи закладу ОЗ;
2. Управляти робочими процесами у сфері ОЗ, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів;
3. Вміти обирати способи й стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи;
4. Здійснювати фінансово-економічний аналіз доходів, витрат і прибутковості закладів ОЗ;
5. Оцінювати соціальну, медичну та економічну ефективність управлінських рішень в системі ОЗ;
6. Орієнтуватися у моделях фінансування ОЗ та визначати оптимальні механізми для забезпечення стабільності в діяльності закладів ОЗ.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми навчання.

Дисципліна буде викладатися у формі лекційних занять; практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання.

Лекції: інтерактивні лекції, аналітичні обговорення, робота з нормативними актами.

Практичні заняття:

- словесні методи: бесіда, розповідь, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій;
- наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації), презентація результатів власних досліджень;
- практичні методи: вирішення практичних кейсів, виконання індивідуального завдання.

Самостійна робота:

- самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять / самостійне опанування матеріалу за темами;
- самостійне виконання індивідуального завдання: розробка, підготовка доповідей та презентацій для захисту індивідуальних завдань.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Управління системою охорони здоров'я в Україні: макрорівень і вплив реформ.

Аналіз структури системи охорони здоров'я України, її організаційних рівнів та ключових управлінських ланок. Державна політика у сфері медицини та фармації, основні напрямки та етапи медичної реформи, зокрема зміни у фінансуванні закладів, забезпеченні ліками, взаємодії між державним і приватним секторами. Вплив пандемії COVID-19 та воєнного стану на трансформацію системи охорони здоров'я, розвиток телемедицини, електронних сервісів (eHealth, eRecipe) та дистанційного фармацевтичного консультування.

Тема 2. Менеджмент фармацевтичних закладів в системі охорони здоров'я: мікрорівень управління

Організаційно-структурні особливості управління аптечними закладами різних форм власності (державні, комунальні, приватні, мережеві). Функції керівника аптеки, його управлінські компетенції та відповідальність. Процеси внутрішнього менеджменту — управління персоналом, товарними запасами, фінансами, обслуговуванням споживачів. Організаційна культура, комунікації у колективі, побудова ефективної системи взаємодії з лікарями та пацієнтами.

Тема 3. Ключові поняття менеджменту у галузі охорони здоров'я.

Основи сучасного менеджменту в охороні здоров'я, сутність управлінських процесів, їх структура та закономірності. Ключові категорії менеджменту: управлінські функції (планування, організація, мотивація, контроль, координація), принципи ефективного управління та основні підходи до формування управлінських рішень у фармацевтичній сфері. Специфіка менеджменту у фармацевтичних закладах, взаємозв'язок менеджменту та якості фармацевтичних послуг, а також ролі управлінця-фармацевта у системі охорони здоров'я.

Тема 4. Управління системою оплати праці в галузі охорони здоров'я.

Теоретичні та практичні аспекти формування системи оплати праці у фармацевтичних закладах. Основні форми та системи оплати праці у державних і приватних аптеках. Принципи формування посадових окладів, преміювання, соціального пакету, а також зв'язок між ефективністю праці й системою матеріального стимулювання. Роль прозорості та справедливої оплати праці у підвищенні мотивації фармацевтів, зниженні плинності кадрів і формуванні лояльності персоналу.

Тема 5. Мотивація та стимулювання персоналу закладів ОЗ.

Сучасні підходи до мотивації працівників у сфері фармації. Класичні теорії мотивації (Маслоу, Герцберг, Мак-Грегор, Мак-Клелланд), а також сучасні концепції внутрішньої й зовнішньої мотивації. Матеріальні й нематеріальні стимули, методи морального заохочення, командоутворення, роль корпоративної культури в управлінні персоналом. Формування системи професійного розвитку, наставництва та коучингу в аптеках.

Тема 6. Фінансово-економічні відносини у фармацевтичній діяльності.

Фінансово-економічні процеси, що забезпечують функціонування фармацевтичних закладів: формування доходів, управління витратами, розрахунок собівартості, планування прибутку. Особливості взаємовідносин аптечних закладів із постачальниками, дистриб'юторами, страховими компаніями, державними структурами. Базові принципи економічного аналізу діяльності аптеки та використання фінансових показників для прийняття управлінських рішень.

Тема 7. Ефективність фармацевтичної діяльності: соціальні, медичні та економічні аспекти.

Поняття ефективності у фармацевтичному менеджменті. Показники соціальної ефективності (доступність, задоволеність споживачів, рівень фармацевтичної опіки), медичної (результативність лікування, профілактика лікарських помилок) та економічної

(прибутковість, рентабельність, оборотність запасів). Взаємозв'язок між економічними інтересами підприємства й суспільними потребами в лікарських засобах. Підходи до комплексного оцінювання ефективності фармацевтичних закладів.

Тема 8. Фінансове середовище та ресурси галузі.

Структура фінансового середовища фармацевтичної системи: державні, приватні та змішані джерела фінансування. Інвестиційні процеси у фармацевтичній галузі, роль міжнародних грантів, програм підтримки та партнерств. Управління матеріальними, кадровими та фінансовими ресурсами аптечних мереж, оптимізація витрат і ресурсного забезпечення. Підходи до стратегічного планування ресурсів і забезпечення сталого розвитку фармацевтичного підприємства.

Тема 9. Моделі фінансування охорони здоров'я та фармацевтичного сектору.

Основні світові моделі фінансування охорони здоров'я — бюджетна, страхова, приватна, змішана. Переваги та недоліки кожної моделі, а також можливості їх адаптації в Україні. Участь держави, бізнесу й громадян у фінансуванні медичних і фармацевтичних послуг. Механізми реімбурсації лікарських засобів, розвитку програм «Доступні ліки» та ролі Національної служби здоров'я України у забезпеченні прозорого розподілу коштів.

Тема 10. Сучасні виклики та перспективи розвитку менеджменту в охороні здоров'я.

Трансформація управління у сфері охорони здоров'я в умовах глобальних викликів. Нові компетенції менеджера медичної та фармацевтичної галузі. Інноваційні управлінські підходи, цифровізація та інтеграція у світові системи. Перспективи розвитку менеджменту охорони здоров'я в Україні. Баланс між економічною ефективністю та суспільною відповідальністю. Євроінтеграційні процеси та гармонізація управлінських стандартів.

Перелік рекомендованої літератури

Основна:

1. Борщ В.І. Управління закладами охорони здоров'я. Херсон : Олди-плюс, 2020. 391 с. Бочко О.Ю. Основи планування діяльності підприємств невиробничої сфери: навчальний посібник. Київ: Ліра, 2017. 218 с.
2. Ждан В.М., Голованова І.А., Краснова О.І. Економіка охорони здоров'я: навчальний посібник. Полтава, 2017. 114 с.
3. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В.І. Борщ, О.В. Рудінська, Н.Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
4. Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Шутурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 176 с.
5. Політика та публічне управління у сфері охорони здоров'я: підручник / М.М. Білинська, Н.О. Васюк, Л.І. Жаліло та ін. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ: НАДУ, 2017. Т. 1. 284 с.

Додаткова:

1. Економіка охорони здоров'я. Текст. Підручник/за заг.ред. д.мед.н., проф. Парія В.Д.; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. — Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк», 2021. — 288 с.
2. Овчинникова В. І., Кучеренко О. А. Управління медичними послугами в Україні в контексті міжнародного досвіду. // Менеджмент та економіка охорони здоров'я. — 2024. — № 1. — С. 15–27.
3. Перспективи цифрової трансформації програми «Доступні ліки» в Україні та можливості інтеграції у систему охорони здоров'я ЄС. // Соціальна фармація в охороні здоров'я. — 2024. — № 2. — С. 89–97.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра організації та економіки фармації з післядипломною підготовкою

4. Шаповал С. А., Губенко В. І. Розвиток менеджменту та його вплив на медицину і фармацію. // Соціальна фармація в охороні здоров'я. — 2022. — Т. 8, № 3. — С. 74–82.

5. Борщ В.І. Сучасна парадигма державного регулювання системи управління в сфері охорони здоров'я. Public Administration and Management: modern scientific discussions: Collective monograph. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", 2020. 300 p. Pp. 51-76. doi: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-022-3-4>.

6. Борщ В.І. Дослідження функціональної системи управління фінансовими в сфері охорони здоров'я України. Ринкова економіка: сучасна теорія та практика управління. 2020. Том 19. Вип. 2 (45). С. 144-168. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.2\(45\).201428](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.2(45).201428). 7. І. С. Ящук, Л. М. Унгурян, О. І. Беляєва, М. С. Образенко, Х. Ю. Волошук. Навчання персоналу як один зі стратегічних напрямів підвищення конкурентоспроможності фахівців фармацевтичних підприємств. Одеський медичний журнал # 1 (182) 2023. С. 89-92. DOI 10.32782/2226-2008-2023-1-19

Електронні інформаційні ресурси:

1. Законодавство України [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>

2. Міністерство охорони здоров'я України [Електронний ресурс]. - Режим

доступу: <https://moz.gov.ua/>

3. Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками

(Держліксслужба) <https://www.dls.gov.ua/>

4. Державний експертний центр МОЗ України <https://www.dec.gov.ua/>

5. Щотижневик «Аптека» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apteka.ua/>

6. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного контролю:

- усний контроль: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми;
- письмовий контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань за відповідними темами, оцінювання виконання індивідуальних завдань;
- тестовий контроль: оцінювання виконання тестових завдань.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь у занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні практичні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра організації та економіки фармації з післядипломною підготовкою

Добре «4»	Здобувач бере участь у занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з розв'язання практичних ситуацій з теми заняття. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь у занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь у занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Ситуаційні завдання не виконує.

Форма підсумкового контролю: диференційований залік

До підсумкового контролю у формі диференційованого заліку допускаються лише ті здобувачі, які виконали вимоги навчальної програми з дисципліни, не мають академічної заборгованості та їх середній бал за поточну навчальну діяльність з дисципліни становить не менше 3,00.

Диференційований залік здійснюється: на останньому занятті (заняття виокремлюється як окремий контрольний захід) після закінчення занять до початку екзаменаційної сесії – при стрічковій системі навчання, на останньому занятті з освітньої компоненти – при цикловій системі навчання.

Методика проведення підсумкового (семестрового) контролю з освітньої компоненти у формі диференційованого заліку є уніфікованою та передбачає використання стандартизованих форм.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота:

- самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять;
- самостійне виконання індивідуальних завдань, підготовка доповідей та презентацій для захисту індивідуальних завдань.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра організації та економіки фармації з післядипломною підготовкою

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання індивідуального опитування, виконання тестових завдань, оцінки за розв'язання ситуаційних завдань, виконання індивідуального завдання, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (тестових завдань, ситуаційних завдань, індивідуального завдання, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові ситуаційні завдання, індивідуальні завдання, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізень:

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються. Запізнення на заняття – не припустимі. Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Використання будь-яких мобільних пристроїв заборонено. При порушенні даного пункту здобувач має покинути заняття та в журналі викладач ставить «нб», яку він повинен відпрацювати у загальному порядку.

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.

